

صفوی، محمدرضا، ۱۳۳۷ -

تفسیر آموزشی قرآن کریم: معانی واژه‌ها و ساختارها/ سیدمحمدرضا صفوی؛ تهیه پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشگاه فرهنگ و معارف قرآن. - [ویراست ۲]. - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۹ -

ج. - (مؤسسه بوستان کتاب؛ ۲۰۵۴. کتاب‌های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی؛ ۴۳۱. کتاب‌های پژوهشگاه فرهنگ و معارف قرآن؛ ۱۰۷) (قرآن؛ ۲۹۳. تفسیر؛ ۱۲۶)

(ج. ۱) / ISBN 978-964-09-0760-3 (دوره) / ISBN 978-964-09-1361-1

بهرت نویسنده: اطلاعات فیبا.

Sayyid Muhammad-Reza Safavi. An Educational Exegesis of The Holy Quran (Meanings and Structures)j

ص. ع. نویسنده: سی. سی.

کتاب‌نامه

چاپ یازدهم، ۱۳۹۹.

۱. تفاسیر شیعه - (راه‌نما) - روشی، الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشگاه فرهنگ و معارف قرآن. ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مؤسسه بوستان کتاب. ج. عنوان. د. عنوان: معانی واژه‌ها و ساختارها.

۲۹۷ / ۱۷۹

۷ ت ۷ ص / ۹۸ BP

۱۳۹۷

کتاب‌های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی / ۴۳۱
کتاب‌های پژوهشگاه فرهنگ و معارف قرآن / ۱۰۷

■ موضوع: تفسیر: ۱۲۶ (قرآن: ۲۹۳)

■ گروه مخاطب: - تخصصی (طلاب و دانشجویان)

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۰۵۴

مسلسل انتشار (چاپ اول و بازچاپ): ۷۰۵۵

بوستان کتاب

تفسیر آموزشی قرآن کریم

معانی واژه‌ها و ساختارها

جلد اول

جلد دوم

سید محمد رضا صفوی

تهیه: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

پژوهشگاه
۱۳۹۷

بوستان کتب

مسئله آموزشی قرآنی کریم / ج ۱

معارف واژه‌ها و ساختارها

- نویسنده: سید محمد رضا صفوی
- تهیه: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن
- ناشر: مؤسسه بوستان کتب (مرکز چاپ و نشر بوستان کتب حوزه علمیه قم)
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتب
- نوبت چاپ: یازدهم / ۱۳۹۷ • شماره شابک: ۹۷۸۶۰۰۱۰۰۰ • بهای: ۲۳۰۰۰ تومان

تمامی حقوق نشر مکتوب و الکترونیک اثر متعلق به مؤسسه بوستان کتب است

printed in the Islamic Republic of Iran

♦ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفاییه)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۰۷-۳۷۷۴۲۱۵۵ نمایه: ۱۰۰۰۰۰۵۲، کد پستی: ۳۷۷۴۳۴۲۶

♦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب، همکاری ۱۷۰ ناشر)

♦ فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۹۵۱، تلفن: ۰۲۱-۵۶۹۶۹۰۷۸

♦ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع یاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان، قم، تان: ۰۵۲-۳۲۲۰۴۶۷۲

♦ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهارراه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۰۲۶-۳۲۲۰۴۶۷۲

♦ فروشگاه شماره ۵ (رنگین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهدا، نبش خیابان ارم، تلفن: ۰۳۷۷۴۳۱۷۹

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS)، با ارسال شماره همراه خود به ۱۰۰۰۲۱۵۵ و یا ارسال درخواست

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: www.bustaneketab.com

با قدرانی از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

- اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب و سرپرستار: ابوالفضل طریقه‌دار • همکاران پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن • ویراستار: حسین برخوردار
- چکیده عربی: سهیله خانفی • چکیده انگلیسی: مریم خانفی • نیا: مصطفی محفوظی
- اصلاحات حروف نگاری: حسین محمدی • صفحه‌آرایی: سکینه ملازاده و احمد مؤتمنی • کنترل نمونه‌خوانی: محمدجواد مصطفوی
- کنترل فنی صفحه‌آرایی: سیدرضا موسوی‌منش • کارشناس طراحی و گرافیک: مسعود نجابتی • طراح جلد: فریدالدین ملائی
- اداره آماده‌سازی: حمیدرضا تیموری • اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی
- رئیس مؤسسه
محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

۱۳	سخنی با خواننده
۱۷	مقدمه ویراست دوم

سورۃ مد

۲۳	درس اول: آیات ۱ - ۷
۲۳	آیه‌های ۱ - ۵
۲۷	آیه‌های ۶ و ۷

سورۃ بقره

۳۳	درس دوم: آیات ۱ - ۵
۳۳	آیه ۱ تا ۳
۳۶	آیه‌های ۴ و ۵
۴۰	درس سوم: آیات ۶ - ۱۲
۴۰	آیه‌های ۶ و ۷

۴۳	آیه‌های ۸ و ۹.....
۴۵	آیه ۱۰.....
۴۶	آیه‌های ۱۱ و ۱۲.....
۵۰	درس چهارم: آیات ۱۳ - ۱۸.....
۵۰	آیه ۱۳.....
۵۲	آیه ۱۴.....
۵۳	آیه ۱۵.....
۵۵	آیه ۱۶.....
۵۶	آیه‌های ۱۷ و ۱۸.....
۶۰	درس پنجم: آیات ۱۹ - ۲۲.....
۶۰	آیه‌های ۱۹ و ۲۰.....
۶۴	آیه‌های ۲۱ و ۲۲.....
۶۹	درس ششم: آیات ۲۳ - ۲۵.....
۶۹	آیه ۲۳.....
۷۱	آیه ۲۴.....
۷۳	آیه ۲۵.....
۷۸	درس هفتم: آیات ۲۶ - ۲۹.....
۷۸	آیه ۲۶.....
۸۱	آیه ۲۷.....
۸۱	آیه ۲۸.....
۸۴	آیه ۲۹.....
۸۷	درس هشتم: آیات ۳۰ - ۳۴.....
۸۷	آیه ۳۰.....

۹۰	آیه‌های ۳۱ و ۳۲
۹۲	آیه ۳۳
۹۴	آیه
۹۷	درس نهم: آیات ۳۵ - ۴۰
۹۷	آیه ۳۵
۹۹	آیه ۳۶
۱۰۰	آیه ۳۷
۱۰۱	آیه‌های ۳۸ و ۳۹
۱۰۴	آیه ۴۰
۱۰۷	درس دهم: آیات ۴۱ - ۴۸
۱۰۷	آیه ۴۱
۱۰۹	آیه ۴۲
۱۱۰	آیه‌های ۴۳ و ۴۴
۱۱۲	آیه‌های ۴۵ و ۴۶
۱۱۴	آیه‌های ۴۷ و ۴۸
۱۱۷	درس یازدهم: آیات ۴۹ - ۵۴
۱۱۷	آیه ۴۹
۱۱۹	آیه ۵۰
۱۲۰	آیه‌های ۵۱ - ۵۳
۱۲۳	آیه ۵۴
۱۲۷	درس دوازدهم: آیات ۵۵ - ۵۹
۱۲۷	آیه‌های ۵۵ و ۵۶
۱۲۹	آیه ۵۷

۱۳۱	آیه ۵۸
۱۳۳	آیه ۵۹
۱۳۷	درس سیزدهم: آیه‌های ۶۰ و ۶۱
۱۳۷	آیه ۶۰
۱۴۰	بخش اول
۱۴۳	آیه ۶۱ بخش دوم
۱۴۶	درس چهاردهم: آیات ۶۲ - ۶۶
۱۴۶	آیه ۶۲
۱۴۸	آیه‌های ۶۳ و ۶۴
۱۵۱	آیه‌های ۶۵ و ۶۶
۱۵۵	درس پانزدهم: آیات ۶۷ - ۷۱
۱۵۵	آیه ۶۷
۱۵۷	آیه ۶۸
۱۵۸	آیه‌های ۶۹ و ۷۰
۱۶۰	آیه ۷۱
۱۶۴	درس شانزدهم: آیات ۷۲ - ۷۶
۱۶۴	آیه‌های ۷۲ و ۷۳
۱۶۹	آیه ۷۵
۱۷۱	آیه ۷۶
۱۷۱	درس هفدهم: آیات ۷۷ - ۸۲
۱۷۵	آیه ۷۷
۱۷۷	آیه ۷۹
۱۷۹	آیه ۸۰

۱۸۱	آیه‌های ۸۱ و ۸۲
۱۸۵	درس هجدهم: آیات ۸۳ - ۸۵
۱۸۵	آیه ۸۳
۱۸۷	آیه ۸۴
۱۸۹	آیه ۸۵
۱۹۴	درس نهم: آیات ۸۶ - ۸۹
۱۹۴	آیه ۸۶
۱۹۵	آیه ۸۷
۱۹۸	آیه ۸۸
۱۹۹	آیه ۸۹
۲۰۳	درس بیستم: آیات ۹۰ - ۹۲
۲۰۳	آیه ۹۰
۲۰۵	آیه ۹۱
۲۰۸	آیه ۹۲
۲۱۰	درس بیست‌ویکم: آیات ۹۳ - ۹۶
۲۱۲	آیه‌های ۹۴ و ۹۵
۲۱۵	آیه ۹۶
۲۱۹	درس بیست‌ودوم: آیات ۹۷ - ۱۰۱
۲۲۰	آیه‌های ۹۹ و ۱۰۰
۲۲۲	آیه ۱۰۱
۲۲۸	درس بیست‌وسوم: آیه‌های ۱۰۲ و ۱۰۳
۲۲۸	بخش اول آیه ۱۰۲
۲۳۱	بخش دوم آیه ۱۰۲

۲۳۴	آیه ۱۰۳
۲۳۷	درس بیست و چهارم: آیات ۱۰۴ - ۱۰۷
۲۳۷	آیه ۱۰۴
۲۳۸	آیه ۱۰۵
۲۴۱	آیه ۱۰۶ - ۱۰۷
۲۴۵	درس بیست و پنجم: آیات ۱۰۸ - ۱۱۰
۲۴۵	آیه ۱۰۸
۲۴۷	آیه ۱۰۹
۲۴۹	آیه ۱۱۰
۲۵۲	درس بیست و ششم: آیات ۱۱۱ - ۱۱۴
۲۵۲	آیه ۱۱۱
۲۵۴	آیه ۱۱۲
۲۵۶	آیه ۱۱۳
۲۶۰	درس بیست و هفتم: آیات ۱۱۴ - ۱۱۷
۲۶۰	آیه ۱۱۴
۲۶۲	آیه ۱۱۵
۲۶۴	آیه های ۱۱۶ و ۱۱۷
۲۶۸	درس بیست و هشتم: آیات ۱۱۸ - ۱۲۱
۲۶۸	آیه ۱۱۸
۲۶۸	آیه ۱۱۹
۲۷۲	آیه ۱۲۰
۲۷۵	آیه ۱۲۱
۲۷۸	درس بیست و نهم: آیات ۱۲۲ - ۱۲۶

۲۷۸	آیه‌های ۱۲۲ و ۱۲۳
۲۷۹	آیه ۱۲۴
۲۸۳	آیه ۱۲۶
۲۸۷	درس سی‌ام: آیات ۱۲۷ - ۱۳۲
۲۸۷	آیه ۱۲۷
۲۸۸	آیه ۱۲۸
۲۹۰	آیه ۱۲۹
۲۹۱	آیه‌های ۱۳۰ و ۱۳۱
۲۹۳	آیه ۱۳۲
۲۹۶	درس سی‌ویکم: آیات ۱۳۳ - ۱۳۶
۲۹۸	آیه ۱۳۴
۳۰۱	آیه ۱۳۶
۳۰۵	درس سی‌ودوم: آیات ۱۳۷ - ۱۴۱
۳۰۵	آیه ۱۳۷
۳۰۷	آیه ۱۳۸
۳۰۸	آیه ۱۳۹
۳۰۹	آیه ۱۴۰
۳۱۱	آیه ۱۴۱

سخنی با خوانندگان

قرآن، تنها کتاب آسمانی است که از تحریف مصون مانده و تنها کلامی است که در اوج فصاحت و بلاغت، هدایت و رستگاری را نود داده و عالی‌ترین معارف غیب الهی را با آهنگی روح‌نواز به جهانیان هدیه کرده است. اقتضای جهان‌شمولی و جاودانگی قرآن کریم، این است که در تمامی اعصار، محور حل مشکلات و روشنی‌بخش ظلمت، جهل، سیرت و گمراهی باشد؛ پیشرفت و تکامل علوم از طراوت و تازگی آن نگاهد و محوریت پیام آسمانی را مخدوش نسازد. غفلت از این منبع نورانی انسان‌ساز، ستمی نابخشودنی بر خلق بشر به‌شمار می‌رود. قرآن، این منبع نورانی، باید محور درسی علوم انسانی مراکز آموزشی به‌ویژه حوزه‌های علمیه قرار گیرد. این مهم آن‌گاه جامه عمل می‌پوشد که کتاب‌های آموزشی تفسیر قرآن کریم به‌گونه‌ای تدوین شود تا دانش‌پژوه را گام به گام به حقایق قرآن نزدیک کند.

تدوین تفسیر آموزشی

از جمله کاستی‌های نظام آموزش کشور، فقدان متون آموزشی در تفسیر قرآن است؛ نیاز به تفسیر آموزشی برای سطوح مختلف مورد اتفاق مراکز آموزشی حوزه‌های علمیه و فقدان آن مایه تأسف است. بر این اساس، مراکز آموزش‌های

تخصصی تبلیغ حوزه علمیه قم برای تأمین متون آموزشی مورد نیاز، تألیف متنی آموزشی تفسیر قرآن را از اولویت‌های خود قرار داد و اجرای آن را از پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی درخواست کرد.

پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی این مهم را برعهده گرفت و گروه تفسیر ترتیبی و ترجمه قرآن موظف شد تا در این باره طرحی جامع ارائه کند. پس از ترسیم طرح برای سطوح مختلف، نمونه‌هایی نیز آماده شد و در جلسات شورای علمی گروه و با حضور حجة الاسلام و المسلمین آقای نبوی مسئول مرکز آموزش‌های تخصصی تبلیغ حوزه علمیه قم بررسی گردید؛ پس از تکمیل و برطرف شدن کاستی‌های آن شورای پژوهشی پژوهشکده و تصویب نهایی آن در شورای پژوهشی پژوهشگاه، تدوین آن برعهده محقق فرهیخته جناب حجة الاسلام و المسلمین آقای سیدمحمدرضا صفوی، نهاد شد. جناب ایشان به شایستگی از عهده انجام آن برآمدند.

نمایی از مراحل تفسیر آموزشی

مجموعه تفسیر آموزشی در پنج مرحله ارائه می‌شود. هر مرحله به بُعدی از ابعاد آیات و یا به روشی از روش‌های تفسیری می‌پردازد.

یکم) تبیین معنای مفردات، همراه تعیین هیئت کلمات و ویژگی‌های آن‌ها.

دوم) بیان جایگاه هر کلمه در جمله و جایگاه جمله در کلام.

آموزش این دو مرحله، دانش‌پژوه را بر دریافت معانی آیات با توجه به پیام واژه‌ها و جایگاه آن‌ها و نیز بر کاربرد ادبیات (صرف و نحو) در فهم آیات توانمند می‌سازد.

بدیهی است مراحل یادشده نخستین گام و اساسی‌ترین مرحله از مراحل فهم و تفسیر قرآن کریم است. در این دو مرحله، ترجمه تحت‌اللفظی آیات و نکته‌های تفسیری به فراخور سطح علمی دانش‌پژوهان بیان می‌شود.

سوم) اهتمام بر استخراج نکته‌ها و پیام‌های بلاغی، بیان واژگان جدید که در مراحل پیشین معانی آن‌ها بیان نشده و شرح وجه اعرابی کلماتی که در فهم آیات ضرور دارد.

چهارم) تفسیر بر اساس روش تفسیر قرآن به قرآن، مهم‌ترین روش‌های تفسیری. پنجم) استفاده از روش تفسیر مآثور و به‌کارگیری سنت در تفسیر قرآن. در هر مرحله از مراحل پنج‌گانه دو جزء قرآن تفسیر شده است و هر جزء در یک مجلد با ده درس منتشر می‌گردد. هر مجلد ۳۲ درس دارد و هر درس هشت تا یازده سطر قرآن را دربرمی‌گیرد.

ویژگی‌های این مجموعه تفسیری

در این مجموعه ده جلدی که تا همه طالبان بازگو شده به الفاظ قرآن و ساختار جملات آیات مستند باشد و مسائل آيات موضوعیه آن‌ها برخلاف ظاهرشان پرهیز شود. بدیهی است که نباید از قرائن در قرآنی، اعم از پیوسته و ناپیوسته که هر گوینده‌ای می‌تواند به اتکای آن‌ها مراد خویش را بنماید، غنبت شود که در حقیقت آن قرائن، شکل‌دهنده ظواهر هستند. توجه و رعایت این روش تفسیری، دانش‌پژوه را از فروافتادن به ورطه تفسیر به‌رأی، باز می‌دارد و نیز موجب می‌شود مسیرهای را که آرای شخصی مفسران در آن‌ها نقش داشته بازشناسد.

این مجموعه بر آن است که دانش‌پژوه قرآنی در فرایند آموزش، خود را به‌سبب ابزار تفسیر، مفاهیم آیات را دریابد و اساتید او را در مسیر دریافت مفاهیم و معارف قرآنی راهنمایی کند.

این اثر تفسیری، متناسب با سطح علمی دانش‌پژوهان قرآنی تدوین یافته است و در هر مرحله همگام با ارتقای علمی آنان متن تفسیری نیز ارتقا می‌یابد، تا مطالب ارائه شده نه فراتر و نه فروتر از سطح علمی مخاطب باشد.

پیش‌نیازهای هر يك از مراحل پنج‌گانه به ترتیب عبارت است از:
مرحله یکم) روخوانی قرآن کریم را آموخته، فراگیری کتاب‌های صرفی و آشنایی با اصطلاحات آن.

مرحله دوم) آشنایی با اصطلاحات علم نحو.

مرحله سوم) آشنایی با قواعد و اصطلاحات علوم بلاغی.

مرحله چهارم) آشنایی با اصطلاحات و قواعد رایج علم اصول.

مرحله پنجم) فرادری قواعد و اصول کلی علم حدیث.

سپاس

در پایان لازم می‌دانم از جناب حجة الاسلام و المسلمین آقای صفوی که در تألیف این اثر ارزشمند زحمات فراوانی کشیدند و نیز از جناب حجة الاسلام و المسلمین سید مصطفی صفوی که در تنظیم آن با مؤلف همکاری مستمر داشتند و ناظر محترم جناب حجة الاسلام و المسلمین آقای محمدعلی مهدوی‌راد که با دقت‌های عالمانه خود بر غنای آن افزودند و دیگر همکاران ارجمند که در جهت تقویت و ارتقای آن نقش ارزنده‌ای ایفا کردند؛ به‌ویژه از شورای علمی گروه حجج اسلام آقایان: یعقوب جعفری، علی اسلامی، ابوطالب طالبی‌دارابی، سیدعلی‌اکبر حسینی، محمد رضا انصاری محلاتی، محمدکاظم شاکر و ارزیابان گرامی حجج اسلام آقایان: علی محمدی‌زیدی و محمد اسعدی و مدیر محترم گروه حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای سیدعلی‌اکبر حسینی سپاس‌گزاری کنم.

رئیس پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

محمدصادق یوسفی‌مقدم

مقدمه و دستورات

با گذشت چند سال از تدریس تفسیر آموزشی قوت و کاستی‌های آن آشکار شد و از طریق معاونت تبلیغ به پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن گزارش گردید. افزون بر این، نشستی با حضور استادان سرعنه تفسیر و متون درسی و مسئولان مربوطه، در پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی جهت بررسی تفسیر آموزشی تشکیل شد که دیدگاه‌های آنان راهنمای ما در ارتقای این علم گردید.

● انتقادات بر محورهای کلی ذیل متمرکز بود:

تحلیل صرفی و نحوی کلمات هر درس بیش از نیاز است. همان‌طور که پیش از میزان ساعت کلاس است؛

مطالب و نکات تفسیری در قیاس با دیگر مطالب کم‌رنگ‌تر است؛

حجم درس‌ها و تفاوت حجم کتاب‌ها متفاوت است؛

این انتقادات و برخی اشکالات جزئی و موردی دیگر، ضرورت بازنگری جلدهای

یکم تا چهارم را نشان داد و در دستور کار قرار گرفت و فرجام کار چنین شد:

بخشی که ساختار صرفی کلمات را توضیح می‌داد حذف و در مواردی نادر که

ضرورت آن احساس می‌شد به پاورقی ارجاع داده شد.

آموزه‌های تفسیری و نکات تفسیری بسیاری افزوده شد.

نکته‌های صرفی در جلد یکم و دوم که پایه ترجمه آیه یا نکته تفسیری و برداشت از آیه می‌شد برجسته گردید.

نکته‌های نحوی در جلد سوم و چهارم که می‌توانست پایه ترجمه آیه یا نکته تفسیری و برداشت از آیه شود برجسته شد.

در هر درس در شش صفحه تقریبی سیصد کلمه‌ای تنظیم شد. در بیشتر آیات پس از بخش واژه‌ها مطالب اساسی آیه و پیوندش با آیات قبل بیان شد.

آنچه در مجموعه جلد اول و دوم عرضه شده، چنین ساختاری دارد: هر جزء قرار می‌گیرد. فسرده است و هر قسمت - که شامل چند آیه می‌شود - یک درس را شکل می‌دهد؛

رویه آن است که هر آیه مجزا تفسیر و تبیین گردد، مگر در صورتی که: ۱. آیات کوتاه بودند که دو یا چند آیه، مطرح و تبیین می‌شود؛ ۲. آیات طولانی بودند که به چند بخش تقسیم و به شرح هر قسمت به صورت مجزا پرداخته می‌شود؛

یک آیه به چند بخش تقسیم و ترجمه هر بخش قابل آن می‌آید. تذکر: ترجمه آیات ترجمه لفظ به لفظ و به تعبیر دیگر ترجمه تحت اللفظی است؛ از آن رو که از اهداف این مجموعه تفسیری فراگیری ترجمه دقیق آیات است و ترجمه لفظ به لفظ در این خصوص کارآمدتر است این سبک گزینش شده و چند ناره‌هایی دارد.

پس از مطرح کردن آیه و ترجمه آن، واژه‌های آیه در عنوان «واژه‌ها» توضیح داده می‌شود و ساختار صرفی آن‌ها بیان می‌گردد. برای هر واژه این اطلاعات عرضه می‌شود:

الف) در فعل: ۱. نوع فعل (ماضی، مضارع، امر، معلوم و مجهول)؛ ۲. مصدر؛ ۳. معنای مصدر؛ ۴. حروف اصلی آن بیان می‌شود؛ مانند:

نَعْبُدُ: فعل مضارع معلوم، صیغه چهاردهم از «عِبَادَة: بندگی کردن، پرستیدن»
[ع - ب - د].

ب) ر اسم مشتق: ۱. نوع آن (اسم فاعل، اسم مفعول، و...); ۲. مصدر; ۳. معنای
صدری; ۴. حروف اصلی آن بیان می شود; مانند:

رَحْمَان، وصف مبالغه از مصدر «رَحْمَة: بخشش و احسان از سر مهر»
ج) ر اسم مصدر، ویژگی های آن نظیر جمع، یا اسم خاص بودن بیان می شود،
مانند:

عالمین: جمع «عال: جهان، مردم» [ع - ل - م].

دین: کیفر و پاداش. در خصوص هر یک نیز به کار می رود.

د) در حرف معنای آن درج می شود; و اگر خصوصیتی دارد که ذکر آن لازم به نظر
آید بیان می شود.

ه) کلمه ای که خود از چند کلمه تشکیل شده، تفکیک و خصوصیات هریک
به صورت مجزا بیان می شود; مانند:

رَزَقْنَا: ماضی، چهاردهم، از «رَزَق و رَزَق: رزق دادن». هُم: آنان.

مِمَّا (مِنْ - مَا) مِنْ: از، بخشی. ما: چیزی، آنچه.

بخش دیگر که بخش اصلی است با عنوان «شرح و بیان عرضه می گردد در این
بخش هر آیه به چند بخش تقسیم و هر بخش شرح داده می شود و نکته های تفسیری
و برداشت های آن بیان می گردد.

بخش آخر با عنوان «آزمون» تقدیم می شود.

در این بخش سؤالات گوناگونی مطرح می شود که بیشتر آن ها یک هدف را محفیب
می کنند و آن توجه دادن به خصوصیات کلمات آیات است تا مقدمه فهم درست آیات
و ترجمه دقیق آن ها که از اهداف مجلدات نخستین این مجموعه تفسیری است فراهم
شود.

سخنی با اساتید معزز

شما گرامیان خوب می‌دانید که تفسیر به‌رأی در قرآن کریم از مهالک است و نیز می‌دانید که در همهٔ اعصار به‌ویژه در عصر ما - به دلایلی که اینک جای پرداختن به آن نیست - بر به‌شایع است؛ برداشت‌های شخصی، سلیقه‌ای، ذوقی و... رواج بسیاری دارد هرکس هر باور و عقیده‌ای دارد چه علوم و فنون اجتماعی، چه در کلام و فقه و غیره آن را به گونه‌ای به قرآن مستند می‌کند. راه پیشگیری اولیه تأکید بر فهم درست الفاظ و حالات آن است و این مهم درگرو فهم درست واژه‌ها و دریافت زبان قرآن است که همان به بیابان عرب تعبیر می‌شود. از این‌روست که در این مجموعهٔ تفسیری بر فهم درست کلمات تأکید فراوانی می‌شود و در همهٔ بخش‌های این تفسیر حتی در بخش آزمون خه‌دنمایی می‌کند.

سیدمحمد رضا صفوی

۱۳۹۴/۱۱/۲۹